

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Pulkkinen, M. (2021). Terveystenhoitaja sisäilmasta oireilevien koululaisten tukena. *Terveystenhoitaja*, 54(6), 28–30.

PLEASE NOTE: This is a self-archived version of the original article.

Please cite the original version:

Pulkkinen, M. (2021). Terveystenhoitaja sisäilmasta oireilevien koululaisten tukena. *Terveystenhoitaja*, 54(6), 28–30.

Terveydenhoitaja sisäilmasta oireilevien koululaisten tukena

MARI PULKKINEN
TtM, th, sh, lehtori,
opinto-ohjaaja
Diakonia-
ammattikorkeakoulu

Sisäilmasta oireilu vaikuttaa koko elämään. Se vaikuttaa paitsi lapsen terveyteen, myös yleiseen hyvinvointiin, kaverisuhteisiin ja koulunkäyntiin. Valmiita ratkaisuja lapsen auttamiseen ei useinkaan vielä ole olemassa. Terveydenhoitajalla on kuitenkin iso rooli avun saamisessa lapselle.

Lasten sisäilmaoireilun seurauksista on vaikea löytää tutkittua tietoa. Kosteus- ja homevaurioista oireilevan potilaan Käypä hoito- suositus ohjaa lääkäreiden työtä. Suosituksessa kerrotaan, että syysuhdetta yhdenkään terveysvaikutuksen ja kosteus- ja homevauriorakennuksen välillä ei ole todettu. Tämä johtaa tilanteeseen, että yhä useampi lapsi saattaa oireilla, mutta apua ei ole välttämättä saatavissa. Lapsi ei saa lääkärin todistusta, joita kunnat saattavat vaatia koulunkäynnin tukemiseksi erityisin opetusjärjestelyin.

Lasten sisäilmaoireiluun tai -sairastumisiin ja niistä aiheutuviin haasteisiin on ottanut kantaa myös eri järjestöt. Kouluterveydenhuollon henkilöstö, terveydenhoitajat ja lääkärit, ovat avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa.

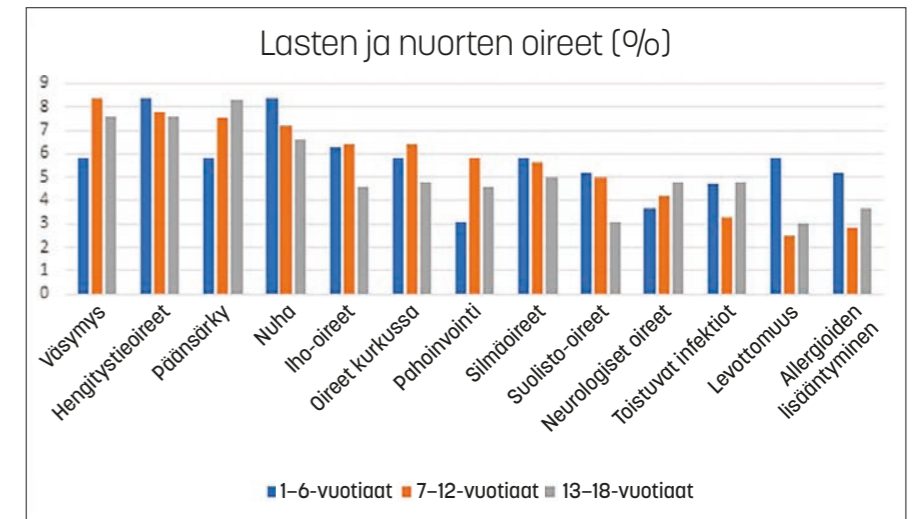
Moninaiset oireet

Diakonia-ammattikorkeakoulu selvitti keväällä 2020 sisäilmasta sairastuneiden tilanteita ja palvelutarpeita. Yleisimmät sisäilmaoireet olivat väsymys, päänsärky, hengitystieoireet, nuha, iho-oireet ja oireet kurkussa (Kuvio 1). Lasten ja nuorten kokemat oireet ovat moninaiset, ja pienten lasten kohdalla levottomuus ja allergioiden lisääntyminen oli yleisempää kuin isompien kohdalla. Terveydenhoitajan on tärkeää tunnistaa lapsen sisäilmaoireilu, jotta hän pystyy lasta auttamaan.

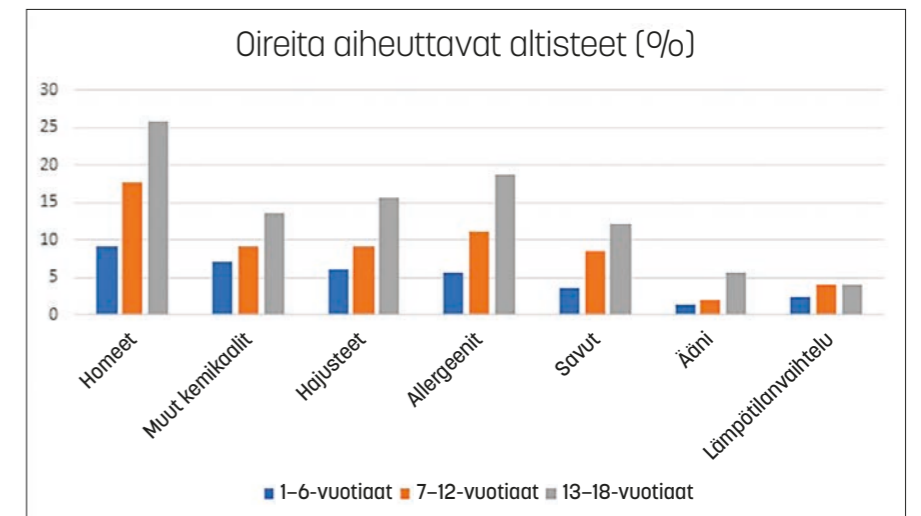
Jokaisessa ikäryhmässä eniten oireita altisteista aiheutti homeet (Kuvio 2). Vanhempien lasten kohdalla oli enemmän oireilevia muille kemikaaleille, hajusteille, allergeeneille (esim. siitepöly) tai savulle (tupakansavu) kuin pienempien lasten kohdalla.

Diagnosoituista sairauksista

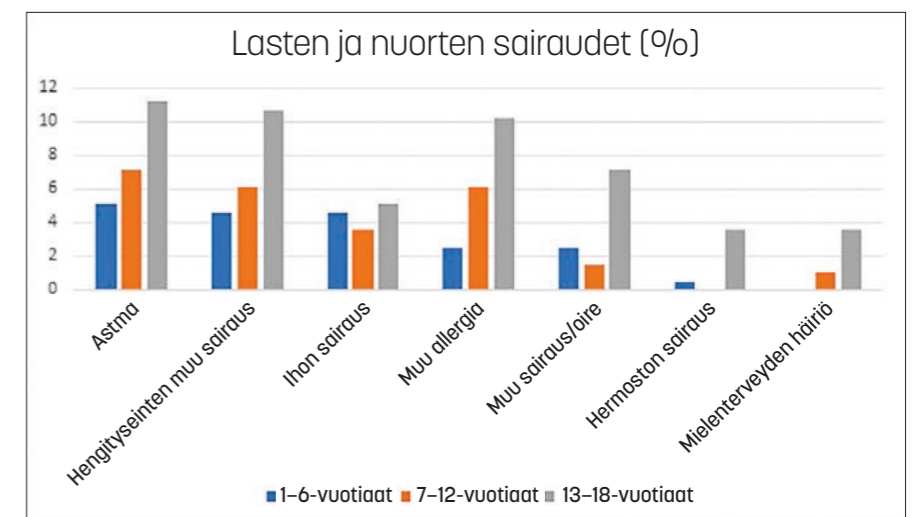
Lapsilta ja nuorilta selvitettiin lääkärin diagnosoimia sairauksia. Jokaisessa ikäryhmässä oli eniten astmaa ja hengityselinten sairauksia (Kuvio 3). Ihoon liittyviä sairauksia (esim. atopia) oli lähes saman verran joka ikäryhmässä. Mitä vanhempi vastaaja oli, sitä useammin hänellä oli jo todettu joku lääkärin diagnosoima sairaus. >

Kuvio 1. Lasten ja nuorten kokemat oireet.

Kuvio 2. Oireita aiheuttavat altisteet.

Kuvio 3. Lääkärin diagnosoimat sairaudet.

Terveydenhuollossa on tärkeää tunnistaa sisäilmalle oireilevat lapset ja nuoret.

Vastausten mukaan kaikissa vastanneissa ikäryhmissä oli hajuste- ja kemikaaliherkkyyttä yli 35 prosentilla vastaajista, sekä osalla heistä tutkimukset kesken muun sairauden osalta. Kroonista väsymysoireyhtymää sairastavia oli yli 7-vuotiaissa.

Oireiden tunnistamisesta kohti ratkaisuja

Suomessa on lapsia, jotka eivät pysty käymään koulua omassa luokassa oireiden takia. Yhteiskunnan tehtävä on pitää huolta myös heistä. Lapsen koulunkäymisen tukeminen on merkittävää, mutta haastavaa, ja koko perhe tarvitsee tilanteessa tukea. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tuottanut ohjeistuksen rehtoreille sisäilmatilanteiden hallintaan. Ohjeistuksessa rehtorin tulee ohjata oireileva oppilas koulu- tai opiskeluterveydenhuoltoon.

Terveydenhuollossa on tärkeää tunnistaa sisäilmalle oireilevat lapset ja nuoret ja huomioida tämä terveystarkastuksissa. Kyselystä kävi ilmi, että lasten ja nuorten oireet ovat moninaisia, ja lapset saattavat oireilla monelle eri asialle. Terveydenhoitaja on usein ensimmäinen taho, jolle sisäilmaoireilun epäilystä kerrotaan. Terveydenhoitaja voi ohjata oirepäiväkirjan pitämiseen, tehdä sisäilmailmoituksia ja varata ajan koululääkärille tai ohjata perusterveydenhuoltoon. Astma- ja hengitystieoireet on liitetty kosteus- ja homevaurioihin, ja lapset saattavat tarvita jatkotutkimuksia perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa.

Filha ry on tehnyt selvityksen, jonka mukaan sisäilmatilanteet koetaan haastavana terveydenhuollossa ja palvelupolut puuttuvat. Tämän takia on tärkeää, että terveydenhoitaja tietää olemassa olevat käytännöt ja on aktiivisesti niitä luomassa monialaisessa yhteistyössä. Ratkaistaan yhdessä! on Hengityслиiton hanke, jolla pyritään etsimään ratkaisuja sisäilmasta oireilevien lasten tilanteisiin sekä kaverisuhteiden ja hyvinvoinnin tukemiseen. Kouluter-

veydenhuoltoon tulisi luoda myös valtakunnallisia työkaluja ja ohjeistuksia.

Lapsen koulun käymisen turvaaminen vaatii usein uusia ratkaisuja ja ammattilaisten yhteistyötä. Terveydenhoitajan tulee viedä tieto tilanteesta rehtorille sekä sisäilmatyöryhmään, tietosuoja huomioon. Ratkaisujen löytäminen on usein yhteisen työn tulos, ja sisäilmaoireilevan kohdalla ratkaisut ovat usein yksilöllisiä. Osa lapsista tarvitsee toisen koulun, osa lyhentää koulupäivää, vaihtaa luokkaa, siirtyä etäopetukseen, väistötilaan tai kotikouluun. Lapsen sosiaalisten suhteiden tukeminen tulee muistaa ratkaisuja tehdessä.

Sisäilmasta johtuvat tilanteet kuormittavat lasta ja perhettä.

Opiskeluhoitoryhmä vastaa koulussa yhteisöllisen työn suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista, jossa terveydenhoitaja on yksi toimija. Yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon sisältyvät myös kuraattori- ja psykologipalvelut. Siihen kuuluu myös monialainen asiantuntijaryhmä, joka kootaan tapauskohtaisesti sisäilmasta oireilevan oppilaan tueksi. Terveydenhoitajan rooli on ohjata lapsi tarvittaessa muiden asiantuntijoiden palvelun piiriin, jotta lapsen koulunkäyminen, hyvinvointi ja terveys turvataan. Sisäilmasta johtuvat tilanteet kuormittavat lasta ja perhettä, ja lapsi tarvitsee usein erityisiä opetusjärjestelyitä, joiden suunnittelussa tarvitaan monialaista osaamista.

Terveellinen ja turvallinen opiskeluympäristö

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on tehdä myös yhteisöllistä hyvinvointityötä, jolla edistetään terveyttä ja opiskelukykyä sekä opiskeluyhteisön hyvinvointia. Tähän kuuluu myös opiskelu- ja ympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta.

Terveydenhoitaja on mukana kouluyhteisön terveellisyys- ja turvallisuuden tarkastamisessa kolmen vuoden välein, ja tässä yhteydessä on hyvä tuoda esiin sisäil-

maan ja oireiluun liittyvät havainnot. Tarkastuksessa on edustaja myös muun muassa työsuojelusta, joten se on hyvä tilaisuus luoda sisäilma-asioihin käytäntöjä ja toimintatapoja. Tarkastuksen yksi tehtävä on koulunkäynnin tukeminen hyvinvointia tukevasti, sillä sisäilmaoireilijat tarvitsevat usein esimerkiksi tilojen muutoksia tai etäyhteyden kouluun.

Terveydenhoitajalla on usein paras kuva oppilaiden oireilusta.

Kouluyhteisöissä tulisi tehdä terveyttä edistävää työtä myös kemikaalien vähentämiseksi. Tähän liittyy esimerkiksi siivoustuotteet ja ihmisten käyttämät hajustekemikaalit. Tarkastuksen raportti tulee toimittaa kunnassa myös päättäjille, sillä isossa mittakaavassa tämä vaikuttaa osaltaan esimerkiksi kouluverkkoon.

Terveydenhoitajalla on usein paras kuva oppilaiden oireilusta. Tarkastuksessa kannattaa käyttää apuna myös sisäilmatyöryhmän muistioita sekä sopia toimintatavoista tai jatkotyöskentelystä, ja terveydenhoitajan tuoda oireilevien tilanteita esiin. ■

› *Lähdeluettelon voi pyytää toimituksesta.*

